

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

VERES JÓZSEF.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

Irodalmunk érdekében a külföldön.

„Segíts magadon és az Isten is megsegít.“

Közmondás.

Nem először szólalok fel a hazai prot. sajtóban irodalmunk érdekében a külföldön. Személyesen szerzett tapasztalatom, hogy a külföld máig is nagyon téves vagy hézagos ismerettel bír a mi irodalmi s kulturális viszonyainkról. Reméljük, hogy e tekintetben millennáris ünnepélyeink lendítettek valamit a helyzeten, s a személyes érintkezés s a közvetlen tapasztalat eloszlatja azt a sok előítéletet, a melyet egészen a legújabb időkig a külföldi írói és tudósai a mi irodalmi viszonyaink felől tápláltak.

Személyesen győződtem meg arról, hogy különösen a német folyóiratok előtt a magyar irodalom terra incognita. Scherr irodalmi történeti műve az ő egyetlen forrásuk. A mi theol. és egyházi irodalmunkról pláne annyi az ismertetésük, mintha az nem is léteznék. Ez indított engem már évek óta azokra az irodalmi ismertető mozgolódásokra, a melyekről koronként a mi prot. sajtónk is vett tudomást. Ilyen nagyobb-kisebb ismertető és tájékoztató közleményeim megjelentek a „Theol. Studien und Kritiken“ a Zeitschrift für Kirchengeschichte,“ a Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik,“ a „Theol. Literaturzeitung“ s a „Theol. Literaturblatt“ hasábjain s újabban a Vajhinger-féle „Kantstudien“-ben. A Falckenberg-féle „Zeitschrift für Philosophie“ pláne Szily Kálmán akad. titkár ösztönzésére egész készséggel nyitotta meg előttem hasábjait az Akademia jóhírű kiadványainak koronként való ismertetésére.

Sajnos, e téren sem tudjuk egymást megbecsülni és kölcsönösen támogatni. Hazai ellenfeleim denuncziáltak Luthardt előtt a külföldön, a

külföldi irodalmi mozgolódásaimért ugyancsak otrombául támadott meg engem az Athenaeum hasábjain a minap Serédi tanár, a volt barát. Legyen nekik az ő hitök szerint! Az ő támadások nem igen fogja megakasztani külföldi irodalmi mozgolódásaimat!

Örvendek rajta, hogy Szana Tamás is („Magyar Hirlap, 311. sz.) abban a nézetben van, hogy nekünk magyaroknak a körülünk élő kisebb nemzetek példájára még mindig nagy szükségünk van arra, hogy a művelt külföld figyelmét becsületes törekvéseinkre irányozzuk és „rokonszenvét megnyerni igyekezzünk. A mi szócsoveink ebben az irányban csakis a nagy nemzetek tekintélyes folyóiratai és szemléi lehetnek. Azok ajtajánál kell ismertetéseinkkel kopogtatnunk bebocsáttatásért. A tekintélyesebb külföldi folyóiratokban és szemlékben biztosítsunk nagyobb vagy apróbb ismertető közleményeinknek állandó helyet. E téren kissé mozgékonyabbaknak kellene lennünk. Mert ma már a tudományosság és irodalom terén csakugyan — Szana Tamás szavaival éljünk — tettünk már annyit, hogy a nagyobb és előrehaladottabb európai nemzetek rokonszenvét megérdemljük.

Különösen szükségünk van erre prot. egyházi és philosophiai irodalmunk ismertetések tekintetében. Kövessék a mi német külföldi irodalmi mozgolódásainkat Balogh Ferencz a francia és Csiky Lajos angol sajtóban — hogy egyebekről ne szóljak. De aztán kölcsönösen támogassuk, és ne denuncziáljuk egymást. Ne azt nézzük, a mi hézagos vagy hiányos rajtunk, hanem azt, a mivel használunk hazai irodalmunknak a külföldön. Ne álljunk táborába azoknak, a kikről Luther méltán mondotta: „Was an uns böse ist, das nutzen sie aus, des andern guten geschweigen sie.“

E tekintetben a mi fáradságunk gazdagon hozza meg a maga gyümölcseit. Így közelebről a németek, kik nyelvünket nem igen tanulják, irányunkban igen szívesek és előzékenyek. Évek óta p. o. örömmel látom, hogy a Lipsius, jelenleg Holtzmann-féle „Theol. Jahresbericht“ is tudomásul veszi és megemlíti újabb és legújabb irodalmi törekvéseinket, s ugyancsak örömmel jelentem, hogy a 8-ik kiadást ért Überweg-Heinze-féle bölcsellettörténetben a magyar philosphiáról szóló eddigi 2 sor helyett 4 hasáb fog jutni a mi philosphiai irodalmunknak. Az mond valamit ilyen tekintélyes német kézikönyvben phil. irodalmunk emelése érdekében!

Ez okból nem tudom eléggé ez alkalommal is hangsúlyozni, hogy kellő tért biztosítsunk az újabb (3-ik) kiadásban megjelenő Herzog-Plitt-Hauck-féle prot. Reálencyklopädiában a mi hazai prot. egyházi és philos. irodalmunknak. E tekintetben nem elég az a két cikk, melynek egyike Révész Imre tollából Dévay Mátyásról, másika Balogh Ferencz tollából Pázmány Dénesről szól. Különösen egyháztörténeti irodalmunk érdekében buzgólkodhatnék egy Wurga, Révész K. vagy Zoványi Jenő, gyakorlati theol. irodalmunk egy Mitrovics Gyula vagy Csiky Lajos, s exegetikai irodalmunk érdekében egy Masznyi Endre vagy más. Hogy e téren Erdős collega cikke a Zahn-féle irányzatos újabb egyháztörténeti munkában nem elégíti ki a szükségleteket, azt hiszem, nem szorúl bővebb magyarázatra. A rólunk szóló német források rendszerint telve vannak tévedésekkel, sőt gyakran irányzatos ferdtésekkel.

Irodalmi és művelődési viszonyainknak sok ismertetője lehetne a külföldi szemlékben. Egy Beöthy Zs. és Heinrich G. ismertethetné koronkint a mi magyar irodalomtörténeti, egy Alexander B. a mi philosphiai, egy Petz V. a mi philológiai s egy Szilágyi S. vagy Szádeczky L. a mi újabb és legújabb történeti irodalmunkat. Szinte fáj látnom azt, hogy Medveczky Fr. már évek óta elhallgatott a Falckenberg-féle Zeitschrift für Philosophie und philos. Kritik hasábjain, s a jó Kertbeny Károlynak alig akadt utódja újabb irodalmi termékeink külföldi ismertetésében.

Meg kell a külfölddel értetnünk azt, hogy még a theológiában is a mi modern magyar tudományos és irodalmi életünkért nincs

mit szégyellenünk. Évszázados szerencsétlen politikai viszonyok által okozott sebeink mintha teljesen behegedtek volna. Évszázados mulasztások helyreállításáról volt nálunk szó, s eddigelé — a mint a kiállítás a külföldi szemlélőnek ad oculos demonstrálhatta — becsületesen oldottuk meg feladatunkat. Mindenkör lépést tartottunk, ha nem is annyira produktív, mint inkább receptív irányban. a külföldi tudományos és irodalmi mozgalmakkal. Még alig volt p. o. német philosphia, a mi jó Apáczaink máris magyarul szóllaltatta meg azt. A nyugati civilizáció és saját alkotmányunk védelmében hanyagoltuk el évszázadokon át nemzeti létünk fokozatos kiépítését. Ezt értse és tudja meg a külföld, mielőtt tudományos és irodalmi életünk értéke fölött itéletet mond. Annak megértetésére pedig saját magunknak kellene az eddiginél nagyobb mozgékonyssággal törekednünk a külföldi szemlékben és tudományos folyóiratokban. Mert a mi szöcsöveink ebben az irányban — mint mondtuk — csakis a nagy nemzetek tekintélyes szemléi és tudományos folyóiratai lehetnek. Becsületes törekvéseinkhez a megfelelő támogatást csakis a nagy nemzeteknél kereshetjük.

Kövessük a külföldön való irodalmi mozgékonyosság terén a kisebb nemzetek példáit. A görögök, szerbek, románok, finnek és norvégek igen gyakran szóllanak irodalmi törekvéseikről a külföldön, míg mi rólunk hallgat a krónika. Apponyi és Pázmándy hazafias törekvéseit irodalmi úton is ki kellene egészitenünk.

Különben szólljanak mások is e nagy jelentőségű kérdéshez, nehogy pro domo látszassam szóllani. Közelről érdekel az, s annak komoly megfigyelésével és lehető megoldásával valóban fontos prot. és hazafias missziót teljesítünk. Erre segítsen bennünket a kegyelem istene!

Eperjes.

DR. SZLÁVIK MÁTYÁS.

**Kevés a theologus, mi a teendő,
hogy még kevesebb ne legyen.**

Az orvos azzal, hogy fölfedezte a betegség okát, csak fél munkát végzett; munkájának másik fele a kellő orvosság helyes alkalmazása. Követem példáját: Ha már előhoztam a papi pá-

lya keserveit (ha nem is mind), kötelességemnek tartom felhozni azt is, a mi véleményem szerint e bajokat orvosolná. Csakhogy nem egyszer rossz helyen tapogatózódik Aeskuláp tanítványa és így azután rossz az orvossága is. Ez minden jóakaratom mellett nagyon könnyen megeshetik vélem is. De hiszen sok az orvos. Testvérek, tartsunk consiliumot. Több szem többet lát. Megérdemli a dolog, hogy fölöle elmélkedjünk. A baj nagy és égető. — Hannribal ad portas.

Kevés a theologus, hogy még kevesebb ne legyen, erre nézve a teendő — véleményem szerint — ez lenne:

1. Ami a theologiai nevelést illeti.

A) A tapasztalat bizonyítja, hogy a középiskolák környékén lakó szegény, de vallásos családok, ha csak tehetik, legalább az egyik fiukat iskoláztatják. Ezek vágyainak netovábbja igen gyakran a papi pálya. Mire azonban a matúrát leteszik, nagyon sokszor kimerül az apa és a szegény fiú elmegy vagy napdijasnak, vagy az adóhivatalhoz, vagy a jegyzőséghez, vagy a postához, vagy a vasuthoz, stb. Mennyi lelkes pap veszett el ezekben! Ezeket kellene tehát első sorban is fölsegíteni a papi pályára. Ép ezért legyen a theologiai neveltetés teljesen ingyenes, mint a katolikusoknál; és ha ez nem lenne kivihető, legalább lehetőleg mennél olcsóbb. Im ezért üdvözlöm az „Otthon“-t és annak alapítóját.

B) A theologia úgy rendezendő be, hogy az ismét lehessen ne csak papnővelő, hanem tanárképző intézet is. Ez ugyan az újabb törvények mellett nagyon is nehéz föladat, de úgy hiszem, nem kivihetetlen. Megtörténhetnék pedig ez, — véleményem szerint, — úgy, ha a theológiák egyesítettének Pozsonyban és az így egyesült theologia azután az ottani tanárképző intézettel lépne összeköttetésbe. Ez összeköttetés talán megtörténhetnék, mivel: 1. A tanári és a papi pálya alapvető tudományai, ú. m. a neveléstan, a nevelés története, a módszertan, a philosophia, a philosophia története stb., mind a két pályánál ugyanazok 2. Oly tanáraink vannak a theológián, akik tudnak a specificus theologiai anyagot, — habár rövidebbre szabva is. — úgy csoportosítani, hogy e mellett minden osztálynak szabad maradna néhány órája a specificus tanári tantárgyak hallgatására is. 3. Wlascics, úgy hiszem, szívesen menne bele e tervbe,

mivel tanárookra égető szükségünk van, nemcsak nekünk, hanem neki is.

Ha ez kivihető lenne, ezzel megszaporodnék a theologus; meg lenne oldva a tanárképzésünk kérdése; eleje lenne véve az oly Csáky-féle sértő rendeleteknek; az így képzett tanáraink bejöhethetné az idegen iskolákba is, az ott elhanyagolt vallásunk istápolói lennének.

C) Meg kellene könnyíteni a Németországba való kimenetelt. Legjobb lenne, ha az ott elhelyezett tőkétet visszakaphatnók és az azok kamataiból magunk adhatnánk tisztességes ösztöndíjakat azok részére, akik a németországi egyetemekre kimennek. Miután ez azonban alig lenne kivihető, legalább oda kellene hatni, hogy az egy helyhez kötött stipendiumok főösszege teljesen osztatnók ki az ott tanuló theologusok között. Mert p. o. Halléban, ha húsz a theologus, mindegyike 300—300 márkát kap; de ha csak kettő van, ez is csak annyit kap. Avagy ha ez se lenne kivihető, legalább arra kellene törekednünk, hogy a Németország valamely egyetemén tanuló theologus a más egyetemhez kötött stipendiumot is megkaphassa, ha az esetleg üresedésben lenne. Így p. o. a Jenában tanuló kaphassa meg a halléi stipendiumot is, ha ott nem lenne elég a stipendista.

Tudom, hogy a németek az alapító levélre fognak hivatkozni. De hisz azok már százszor és százszor is eltértek attól! Positive tudom ugyanis, hogy Halléban csak magyarországi, csak a magyarországi ág. h. evang. egyház tagja, aki a magyarországi ág. h. evang. egyházban fog működni, kaphatja meg a stipendiumot. És mégis húzzák azt az erdélyi szászok is, akik Magyarországhoz tartoznak ugyan, amióta Erdély ide csatoltatott, — de nem tartoznak a magyarországi ág. h. evang. egyház kebelébe és itt nem is működnek. Hogyha tehát lehet az alapszabályoktól eltérni a mi kárunkra, annál inkább szabad azoktól eltérni a mi hasznunkra. Ez sokkal inkább fellelne meg az alapítók intenciójának. Hiszem, hogy ha komolyan hozzá látna az egyház ezen stipendiumoknak ily hasznunkra való rendezéséhez s e célból megmozdítana minden követ, célta is érne.

2. Ami a káplánságot illeti. Nem egyszer történik meg, hogy a tejjel-mézzel folyó Kanaánt ígérő amerikai ügynökök kiviszik népünket ember nemlakta vidékre, ahol egy-két vállalkozó a vad természetet termőföldre akarja változtatni.

A pénznélküli szegény nép vissza nem jöhet, előre nem mehet, és így akarva, nem akarva, kénytelen a lelketlen kufároknak dolgozni néhány garasért. Káplánjaink nagyon sok helyütt ezekre a szegény rabszolgákra emlékeztetnek engemet.

A principális urak ugyanis nagyon jól tudják, hogy az a szegény kandidátus, ha nem akar más pályára menni, avagy ha az egyházba akar jutni, — kénytelen a káplánságot elfogadni. És sokan találkoznak olyanok, akik a szegény kandidátus ezen helyzetét kizsákmányolják és 50—60 frtot ajánlanak föl neki évi fizetésül, mint valami kocsisnak, de sőt vannak, akik újságban nem áttallanak 8 frt 33 krnyi havi fizetésre pályázatot hirdetni! És mit tegyen az a szegény ember? Pénze nincs. Nem mehet se előre, se hátra. Elfogadja tehát, — hisz élni csak kell valamiből!

És hol kell leginkább káplán? A szegény egyházban csakis beteg vagy elaggott lelkész oldalán, ahol azután az irgalmas samaritanust adja és így látva a bajt és nyomort, nem is igen kérdezősködhetik a fizetés nagysága után. De leginkább kell káplán a nagy egyházakban, ahol bizony tisztességesen fizethetnek az embert! És itt mi a sorsa a szegénynek? Nem feleség ugyan, hanem azért fele segítség, de sőt legtöbbször a nagy halmaz munka oroszlánrésze őtet terheli. És mégis mi a fizetése? Legtöbbször a nagy úr asztaláról lehullott morzsa. És milyen bánásmódban részesül? A principális és segéde közötti viszonyoknak olyannak kellene lenni, amilyen a viszony az idősebb és a fiatalabb testvér között. Mégis van ez — néhol; de bizony nem egy helyütt megfelelkezik a principális uram arról, hogy közte és segéde között tulajdonképen csak az a különbség, hogy neki már parochiája van, segédének még nincsen, megfelelkezik arról, hogy a káplán az, aki az ő garasos fizetése és nagy munkája mellett hozza be az ő papi fizetése $\frac{3}{4}$ részét a konyhára: és a viszony sokszor olyan, amilyen szokott lenni a viszony a munkaadó és a munkás között, és nem egy helyütt emlékeztet a régi „Audiat“-ra. Itt szegik szárnyát nem egy fiatal Timótheus lelkesedésének!

Ezen a bajon talán úgy lehetne segíteni, ha az egyházakat három kategóriába sorolnók a papi fizetés és az egyház nagysága szerint, és kimondatnék, mi a kápláni fizetés minimuma a harmadosztályu, a másodosztályu, az első osztályu egyházakban (p. o. ellátáson kívül 200, 300, 400

frt), és szabályoztatnék a principális és a segéde közötti viszony.

3. Ami a papválasztást illeti.

A) A pályázatokról. Hiszem, hogy nem egyszer maguk a püspökök se tudnak egy vagy más parochia megüresedéséről avagy betöltéséről, kivált, ha az a parochia nem az ő püspökségük alá tartozik: hogyan tudhatná tehát ezt egy lelkész? Nem egyszer a saját esperességünkben megüresedett állomásokról is csak akkor szerezhettem tudomást, amidőn azok betöltéséről az esperességi közgyűlésen hallottam referálni. Hogyan is lehessen így azután pályázni valahová?

Itt tehát legelőbb a pályázatokat kellene szabályozni. Erre nézve, úgy hiszem, jó lenne behozni valamelyik egyházi lapunkat az egyház hivatalos lapjának, ennek meghozatalát minden egyes egyházra kötelezővé tenni és azután minden pályázatot ide kiírni a pályázati feltételekkel együtt.

B) A próbákról. Szébb lenne, ha az egyház a jelöltet kiküldöttjei által a saját egyházában keresné föl és hallgatná meg; de nem lenne praktikus, mivel ez sokba kerülne és mivel így csakis a kiküldöttek szava és leírása után választható az egyház lelkészt. Jobb lenne tehát talán a régi mellett maradni, legalább az egyház látná a kandidáltat, de a kandidált is látná az egyházat.

C) A választásokról. Itt sajnos, nem igen lehet a theologiai tanárokat és a tudományosan művelt intelligentiát az egyházak közé úgy beosztani, hogy ne a bajusz, meg az orr nagysága, hanem talán valamivel magasabb szempontból történjék a papválasztás. Meg kell alkudni a körülményekkel és módot keresni, hogy a választási hajokon „legalább némileg“ legyen segítve. Én azt hiszem, enyhítve lennének a bajok, ha az egyház által esetről-esetre választott, és a papválasztással megbizott tagok, avagy talán a presbyterium, választaná a lelkészt. Ide talán mégis csak az okosabbja jutna be, aki talán még se nézné a papnál csupán azt, magas-e vagy alacsony? És ha talán mégis ezt tenné, talán hamarabb lenne hajlandó tekintetbe venni az esperesség képviselőjének a figyelmeztetését, hogy t. i. mire is kell a papválasztásnál figyelemmel lenni.

4. Ami a pap fizetését illeti.

Az olyan csipri-csupri bevételt, mint p. o. a kendő, kalács, tyúk, tojás, stb. a fizetés föl-számításánál vagy ki kellene küszöbölni, vagy oly

kevésre számítani, hogy az inkább a régi szokás szülte ajándék maradjon és nem annyira fizetés.

Ami a földeket illeti, — a kataszteri tiszta jövedelem számíttassék be; hogy így, ha el is hanyagolná a lelkész a földeket, azért fizetésén csorba ne essék; s ha mégis a földművelést kultiválná, hogy ez azután csakugyan „mellékjövedelem” legyen. Mert, hogy ha úgy fogjuk a földet fölszámítani, amint azt p. o. nálam akarták, — $\frac{2}{3}$ telek jövedelmét 150 frtba: úgy egyenesen kényszerítik a papot, hogy kapát, kaszát fogjon a kezébe, maga tisztítsa az ólat, hogy így a földből legalább valami megközelítő összeget hozhasson ki és így fizetése nagy csorbát ne szenvedjen. Az egyháznak azonban nem igen áll érdekében, hogy papját paraszttá tegye.

És egyáltalán, ami az egészség illeti, számítsa az egyház a papi fizetéseket úgy, amint az állam a katolikus papok fizetését számította. Itt is csak 800 frtról van szó, — de a behajtási költségek czímén mind annak, amit a hivatástól kapnak, egy hatoda leszámíttatik. E mellett, amint tudom, leszámíttatik a fajzás, a papi épületek tisztántartására kiadott összeg, az adó, a nyugdíj- és az özvegyárva intézetekbe fizetni szokott összegek. Ugy, hogy itt a 800 frt minimum mellett is 900—1000 frt a legkisebb fizetés!

Ha már tehát elkövette a zsinat azt a hibát, hogy csak 800 frtra szabta a minimumot, — legalább így számítsa ezt az összeget az után; és ne legyen szűkebb marku az egyház, mint az állam. Legalább tehát így segítsünk e bajon.

És miután az állam szándékában van — ha igaz, — az evang. papok fizetését is fölemelni 800 frtra, hogy ettől a lelkész majd el ne essék: jó lenne talán az egyház által a 800 frtig eme fölemelt papfizetésjavítást csak valami pótlék czímen megadni a lelkésznek, a mely azután az állam által történendő fizetés összeírásból elmaradhatna.

5. Ami az előmenetel szabályzását illeti, mit lehetne tenni e tekintetben?

A papi vizsgát még le nem tett káplán parochiára ne pályázhasson. Most a theologus, ha leteszi a candidaticumot, e fölszenteltetése alkalmával papi vizsgát tesz püspöke és néhány pap előtt. Ezt így, amint van, nem tartom helyénvalónak. Mert mit is akar tulajdonképen ezzel a vizsgával a püspök? Talán ellenőrizni, ha vajjon a censorok a candidaticum-

nál elég szigorúak voltak-e? De hiszen a candidaticum egyik censora mindég a püspök! Avagy miből fogják azt a candidatust vizsgálni, talán az elméletiből? Hiszen ez, most jövén a vizsgáról, az elméletiből nem egyszer többet tud, mint azok a papi censorok, akik a parochiakon az elméletiből már ugyancsak sokat felejtettek! Avagy vizsgálni fogják a gyakorlatiból? Hát hogy lehet attól gyakorlatot kívánni, akinek még alkalmat sem adtunk gyakorlatot szerezhetni? Ép ezért e vizsgát a felszenteltetés után, — egy évi káplánoskodás alapján, — tartanám helyénvalónak megtartani. Ez alkalommal a vizsgára jelentkező köteles lenne püspökének és a vizsgáló bizottságnak bizonyos számú katechizációt, dispositiót, biblia magyarázatot, keresztelési, avatási, urvacsorai, confirmatiói, temetési, vasárnapi, ünnepnapra beszédet bemutatni, még pedig azokon a nyelveken, a mely nyelvű parochiakon kívánna működni, bizonyítványt kellene hoznia egyházától arra nézve, hogy ez év alatt az iskolát, a beteget, a hivatást látogatta-e. Köteles lenne ez alkalommal püspöke előtt papolni, functiókat végezni, a jogból, kivált az egyházunkat érdeklő törvényekből, az anyakönyvvezetésből — és végre egyáltalán a gyakorlati theológiából vizsgálni. Ez lenne az u. n. papi vizsga. És csak hogyha egy évi káplánoskodás után e vizsgát letenné, — csak akkor pályázhatnék azután a káplán a parochiára.

Mind ez javára lenne az egyháznak és a papnak egyaránt: de egyszersmind akadályul szolgálna arra nézve, hogy az illető theologus, talán összeköttetései útján, egyenesen a parochiára csöppenjen, talán első osztályú parochiába is, megelőzve akárhány érdemeket szerzett káplánt és lelkészt.

B. Az egyházak osztályoztassanak, mint a református atyafiaknál. Jó lenne e czélból talán nálunk is az egyházakat osztályozni, — harmad, másod és első osztályúakra osztani. És talán jó lenne kimondani p. o. azt, hogy: a harmadosztályú egyházba pályázhatnék a papi vizsgát letett káplán és valamennyi lelkész; másodosztályú egyházba pályázhatnék csak olyan lelkész, aki valamely egyházban már legalább is 3 éve működik; első osztályúba pedig pályázhatnék csak olyan lelkész, aki másodosztályú parochián működik legalább is három esztendeje.

C. Pályázatoknál az érdem jutalmaztassék. Egy kerületben, amint tudom, a

papválasztás tervezetébe fölvetetett, hogy a pályázók közül előbb az esperes, azután a püspök ki törülhet bárkit. Ez bosszantó lenne! Így az ember egészen az esperes és a püspök kezébe lenne kiszolgáltatva! Ha valamely káplánra megharagudnának, sohse jutna be az parochiára! S ha megneheztelnének egy papra, sohse mehetne ez többé előre! Így majdnem élet és halál ura lenne az esperes, meg a püspök! Hiszen igaz, hogy ez a panszlávizmus miatt történik! De hát fog-e az a panszláv esperes panszlávokat proscibálni? Nem lesz-e abból az esperességből a magyar kiűzve? Hátha azután a panszláv esperességen előbb csak panszlávokra támaszkodó, utóbb panszláv püspököt választanak, — hová fusson a magyar fiu? Nagyon is kétélű fegyver ez, kár ezért a papismust behozni!

E helyett sokkal jobb lenne, ha az érdem megjutalmazására gondolnánk! Ha tekintetbe vennők, hogy végezte a pályázó a theológiát? hány éve működik? mit tett az a lelkész vagy káplán ott, ahol eddig szolgált? mit tartott föl? mit hozott be? mit alkotott? mit javított, mit épített? Szóval mi érdemeket szerzett magának már az egyház terén?

Ha ezt behozzuk: a lelkész már a maga érdeke miatt is rendezni és építeni fogja egyházát! mig így, amint most van, nem egy így gondolkozik: ha építek, alkotok, szervezek valamit — ezt érdemül be nem tudják nekem; ha nem teszek semmit, legalább komótosabban élhetek és hiveimmel nincsen semmi bajom! Innen a sok rendetlenség és rongyosság nem egy egyházban!

Ezt így vélném legalább némileg elérhetőnek: a pályázók ne csak egyszerűen jelentkezzenek a pályázatra az esperesnél, hanem oda okadatolt kérvényt nyújtsanak be, előadva benne röviden, hol, meddig és hogyan működtek (Idegen esperességből az esperes ellenjegyzése mellett.)

Az esperesnek és a püspöknek érdekében levén, hogy derék, tehetséges és munkás papjaik legyenek: okadatolva jelöljenek a pályázók közül egyet-egyét, előbb az esperes, azután a püspök. És ez okadatolással bővitve küldessenek le azután az iratok az illető egyházba, hogy ez is válasszon ki maga részéről a pályázók közül két jelöltet.

Az, hogy az esperes okadatolva kénytelen megjelölni püspöke és az egyház előtt a maga jelöltjét: erkölcsi presszió lenne az esperesre nézve, hogy érdemük szerint bírálja a pályázó-

kat. Az meg, hogy a püspök okadatolása az egyház birálata elé kerül: erkölcsi presszió lenne ismét a püspökre nézve, hogy jelölésénél privát motívumokra ne hallgasson. És végre az, hogy az esperes és a püspök az érdemre voltak tekintettel és az érdemre figyelmeztetik az egyházat, erkölcsi presszió lenne ismét az egyházra nézve, hogy ne a bajusz állása szerint válassza meg kandidátusait. Ugy, hogy nem egy esetben megtörténék, hogy az esperes, a püspök és az egyház jelölése ugyan arra az egyénre esnek!

Az így kiválasztott 4 kandidátus próbabeszéde után történék meg a választás: a próbaszónoklat alapján ugyan, de az érdem tekintetbe vételével is.

És hogy a püspök, meg az esperes jelölése kellő tiszteletben részesüljön, de az autonomia se szenvedjen csorbát, be lehetne hozni, hogy egyhangú csak akkor lehetne a választás, ha az egyház közbizodalma a püspök vagy az esperes jelöltjére esnek — különben mindég a teljes kandidáció ejtetnék meg.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Mult hó 22-én hunyt el szívszélhűdés következtében a csalli ág. hitv. ev. ker. egyház kántor tanítója nemesvarbóki Plachy Imre, 56 éves korában. Az egyháznak 36 éven át volt, a magyar nyelv tanítása körül kifejtett buzgalmaért többszörsen jutalommal kitüntetett tanítója, 24-ikén temették közrészvét mellett. Csak nem egy éven belül lelkészét és tanítóját vesztette az egyház. Éppen egy héttel előbb 15-ikén folyt le az új lelkész beavatási ünnepélye.

Segítség. Bosniai Francz Joseffeldi német ajku evangélikus testvéreink, kimondhatatlan nyomor és inségben vannak. Tartós esőzés és felhőszakadás annyira megdagasztotta a Duna folyót, hogy ez november 11-én a gátat áttörve, ölnyi magasságú vize tömegét e tíz év előtt szerém megyei új-páznai és bánági franzfeldi evangélikusok által telepített virágzó szép községre rábocsátotta. Az anyák a csecsemőkkel, az apák a többi családtagokkal a háztetőkre, fákra, kazalokra menekültek, hol szakadó esőben szél és hidegben, némelyek napot és éjjelt töltöttek éhen, fázva, miglen a kétségbe ejtő helyzetből kimentettek. — Seháfer Lajos lelkész ki ez év tavaszán szarajevói hivatalos utjában Tuzla mellett ló és kocsi-val egy négy ölnyi mély és meredek sziklatöre-

dékbe zuhant s kettős lábtörést szenvedett, hű neje segítsége mellett alig volt képes a disznóól tetejére felmenekülhetni. — 24 óra alatt a község 168 háza közül 163 ház romokba dült. — Butor, gabona, jószág, szóval minden de minden romhalmazba összetörve, zúzva iszapban liever. Csupán csak az imaház és négy privátház áll még, de ezeket is le kell bontani és újból felépíteni. — Itt a tél, és 1200 lélek hajléktalanul hidegen és éhen nyomorog. — Kállay Vilma grófné e nemes szívű úrnő november 17-én a katasztrópha színhelyén személyesen megjelene, kenyeret, gyermekruhát pokróczokat, takarókat stb. osztott szét a nyomorultak között. — Szánalmas egy kép látni, a mint e rövid idővel ezelőtt még jól szituált földműves nép, most piszkosan és rongyosan munkába szokott kezét egy-egy kenyér után reszketve tartja oda. — Megható a szomszédos törökök könyörületessége, mellyel a keresztyéneket ápolják és segítik! Mennyivel inkább szent kötelességünk nekünk a Jézus Krisztus hiveinek, az inségesek könyörületességét gyakorolni. — Eme földhöz ragadt nyomorultak nevében bekapogtatok ti nálatok, kik a Krisztus nyájához tartoztok: „Adjatok, adjatok, a mit Isten adott.“ Kérem a lelkész, felügyelő, tanító urakat, az egyházi előljáróságot, sziveskedjenek könyöradományok gyűjtését azonnal megkezdeni, és a begyűlt összeget lehetőleg előbb czímemre elküldeni. Az így befolyt könyöradományok részletesen az egyházi lapokban nyugtáztatnak és december hó 2-ik vasárnapján általam mint ezen teljesen elpusztult evang. községhez legközelebb eső evang. lelkész által — mint a kit a franz-joseffeldi inségesek erre személyesen felkértek — a boszniai kerületi hatóság, és egyházközségi előljáróság egyetértésével a szükölködőknek, mint az evang. testvérek adománya a kedves adakozók nevében széjosztani. — Első napi gyűjtésem eredménye ez: az új-pázuai evang. német község adománya 500 frt. Ezenkívül a házszerinti gyűjtés első napi eredménye 210 frt, összesen 710 frt. Fel testvérek! Fel a szerencsétlenek és éhezők istápolására. Ki nem adhat, az imádkozzék értük! Isten segítse a nyomorultakat, áldja az adományt és az adakozókat. Új-Pázu Szerém m 1896. november hava. Kruttschnitt Antal ev. lelkész.

Az eperjesi theológián Zelenka P. püspök és Schmidt Gy. coll. felügyelő elnöklete alatt m. hó 12-ikén papi vizsgálat tartatott. A jelöltet Gaislinger Pált másnap a püspök a debreczeni ev. egyházba avatta föl segédlelkészül.

Kár a nyomdafestékért. Ily czimű közleményemre vonatkozólag, e lapok 47-ik számában, egy „nyilatkozat“ jelent meg, nt. Vladár Miksa nógrádi alesperes úrtól, melyre következők a megjegyzéseim. Mindenekelőtt köszönöm az adott jó tanácsot s ha még sem fogadom meg, ennek oka abbéli nézetem, hogy nem árt, ha az esperes

urak eljárásáról, legyen az törvényes avagy törvénytelen, néha a nagy közönség is vesz tudomást. „Többen nem is jelentkeztek“, áll a nyilatkozatban, nem csoda, hiszen az alesperes úr már az esp. gyűléskor, már júl. 16-án, megnevezve a jelölteket, ment saját kandidátusát kiemelve, az akkor még fel sem szentelt Valentinyi Aladár hitjelöltet, a kitől egy bizonyos lelki rokonságot, talán még sem fog megtagadni a nagytiszteletű úr. Az alesperes úr azután, hogy ama vádat, mintha részrehajlóan, illetve szabálytalanul járt volna el a megüresedett lelkészi állomás betöltésénél, magától elhárítsa, ezeket mondja: „a dunáninneni lelkészválasztási szabályrendelet, csak annak kihirdetése után lép életbe s úgy addig csak a régi papválasztási szabályzat szerint jártam el“, csak az a baj, hogy ezek szerint éppen nem méltóztatott eljárnia, a mit nehogy rágalmazni látszassam, kegyes engedelmevel, legyen szabad be is bizonyitanom. A papválasztásra vonatkozó régi szabályzat szerint, első sorban tartandó meg a jelölő gyűlés s csak is a jelölés után küldetnek ki a kandidátusok, a gyűlésen megállapított sorrendben s censoredok kíséretében, a megüresedett egyházba, hogy ott próbaszónoklataikat megtartsák. Bodonyban pedig ennek ép ellenkezője történt, a mennyiben tisz. Henriczy Béla okt. 18, tisz. Valentinyi Aladár okt. 25, tisz. Stúr Pál nov. 1-én próbaszónokolt, a jelölő gyűlés pedig, csakis az utolsó helyen említett vasárnapon, tehát nov. 1-én lett megtartva, mely alkalommal s bizonyára nem a szószekről, a mennyiben az esp. kiküldött előre nem tudhatta, nem fog-e a közgyűlés még valaki mást is, a már ottlevőkön kívül candidálni, hanem csak a közgyűlésben lett kihirdetve, hogy nov. 8-án lesz a választás. Hogy pedig a fentebb említett urak, nem mint csak rendből kiküldöttek, hanem már mint jelöltek szónokoltak Bodonyban, bizonyítja az, hogy az elsőnek nt. Valentinyi Sámuel dengelegi, a másodiknak nt. Fényes Lajos gutai, a harmadiknak pedig nt. Lausteják Lajos legéni lelkész úr volt a censora, elesik tehát a nyilatkozat abbéli állítása is: „csak azokat küldtem ki Bodonyba, a kiket a bodonyi egyház kívánt, hisz mielőtt kívánta, máris ott voltak. Úgy látszik, hogy a nt. alesperes úr akaratán kívül, kombinálta az újat, a régivel, az újból (a dunáninneni szabályrendeletek a lelkészi alkalmazásáról II-ik fejezete 15. §-a a) pontjából) vette „az előmozdításra érdemeseket“, a régiből a censoredokat, az utóbbiakat azonban, nem jól alkalmazta. A nt. alesperes úr azzal végzi: „mind ezeknél fogva, az alsó-nógrádi közleményének czime „kár a festékért“ visszaesik ezikkére, ez állítását a nagytiszteletű úrnak készséggel aláírom, elismerem, hogy kár a nyomdafestékért, a melyet az esperes urak papválasztásoknál követett eljárás-

sát kritizáló cikkekre pazaroltak, az elpusztított nyomdafesték a dolgon nem segített, a bajt nem orvosolta, voltak, vannak s bizonyára lesznek a jövőben is, nem szabályszerűen eljáró esperesek. Ifj. Szlancsik Pál ev. lelkész.

Templomszentelés. A szlavonországi beskai ág. h. evang. egyház örvendetes haladásáról kívánok e néhány sorban jelentést tenni. A 30 év előtt idevándorolt bácskai németek eleinte Uj-Pázuához tartoztak, majd 1872-ben anyaegyházzá szervekedtek, mely időben nem vala egyebük egy szegényesen berendezett sötét kis szobáskánál, hol istentiszteletre gyülekeztek össze, padokul földbe vert czölöpökre szegezett gyalulatlan deszkák szolgálták és oltárul egy festetlen egyszerű asztalkát bírtak. A paplak egy szobából és konyhából állott, de ez is az udvarba építve inkább kunyhó, mint házikó s oly hitvány volt, hogy a pap installatiója alkalmával az eső hatalmasan csurgott a szobába úgy, hogy Belohorszky Gábor főesperes úr akkori diurnumait a háztető kijavítására az egyháznak ajándékozta. — Gretzmacher Samu lelkész fáradhatatlan tevékenysége folytán az egyház 25 év alatt annyira előrehaladott, hogy most már igen szép templom és paplakkal bírnak. — F. hó 8-án volt az új templom felszentelési ünnepélye. A felszentelési aktust ft. Belohorszky Gábor bács-szerémi főesperes végezte, megható szép beszédet intézett a hívekhez, kiknek érdekében 25 év alatt oly igen sokat fáradozott. Szépen is fogadták a hálás beskaiak a szeretett főesperest. Az ünnepi szószéki beszéd megtartására az egyház által alulírott kéretett föl, mely megtiszteltetést szívesen elfogadva Jelenések XXI. 1—5. alapján szólottam volt beskai testvéreinkhez, — majd még a helyi lelkész szépen összefoglalva adta az egyháztörténetét, esketett és keresztelt. — Istentisztelet után az egyház által rendezett szeretetlakomára gyülekeztünk, bizalmas beszélgetésbe bocsátkozva hitsorsosainkkal. Majd míg a paplakon kedves perczeket töltve a kedves háziasszony és házikisasszonyok igen szép zongorajátékában és énekeiben gyönyörködtünk, miglen a semmiben sem elnéző vonat távozásra készített. — Megemlítem még, hogy több meghívott lelkésztárs részint betegség, részint a zord esős idő miatt távolmaradását kimentette. A sok vendég között kiemelem tek. Kovalszky Lajos új-verbázi algyimnásiumi igazgató urat esperességünk eme oszlopos tagját. kit egyháza iránti szeretete s Gretzmacher lelkésztársunkhozi gyermekkori és tanulótrási barátsága vezetett Beskára. Kedves szép viszonyról tanúskodik a szomszédos India, róm. kath. lelkészének megjelenése. Isten áldja és erősítse a beskai egyházat, híveket és a buzgó lelkészt. Uj-Pázua, november havi 1896. Kruttschnitl Antal, ev. lelkész.

A vásárhelyi pusztai részen — Kardoskuton —

e hó 22-én tartotta meg Petrovics S. esperes a rendkívüli közgyűlést, melyen a pusztai hívek hozzájárulása mellett egyhangulag 800 forint fizetéssel Plavetz Gyula lett rendes lelkész tanító-nak megválasztva. A példás egyetértéssel végbe ment választást nyomban a beiktatás követte, még az nap éjszakára Ambrózfalvára ment át az esperes a hol másnap Hász Antal elnöktársával tartott rendkívüli közgyűlést a lelkészfizetés rendezése tárgyában. Daczára, hogy a 800 forintra kiegészítés fedezetet talál az évi költségvetésben a hívek nem voltak rá birhatók, hogy önként tegyék azt, a mit ellenkezés esetén az egyházmegye közgyűlése fog végrehajtani minden további tárgyalás nélkül.

Herrmann Gusztáv löcsei gazdag polgár, a ki már ezelőtt is tetemes összegeket áldozott egyházi és iskolai czélokra, a tiszai egyházkerület gyámintézete javára 1000 ftot adott.

A nyiregyházi gyülekezet nagynevű egyik lelkészének, néhai Farba ki Józsefnek utódjául f. é. július hó 26-án közakarattal s ritka lelkesedéssel Geduly Henriket, eddigi főgymn. vallástanárt és segédlelkészt választotta. Az új lelkésznek beiktatása f. é. november hó 8-án folyt le ünnepélyesen, mely alkalommal körünkbe érkeztek a többi között: a személyes megjelenésben akadályozott püspök úr képviselőjében Geduly Elek Ferencz, a püspök titkárja, az új lelkésznek nagybátyja s nevelő atyja, továbbá Thuróczy Pál, hegyaljai főesperes helyettes, Materny Lajos debreczeni lelkész stb. A kedvezőtlen idő daczára is színtől megtelet s szépen diszített nagytemplomban jól esett látnunk a többi között a helybeli egyházak képviselői mellett, kik közül főleg az ev. ref. testvéregyház nagyszámu küldöttségével tűnt ki, a városi és vármegyei közélet legkiválóbb alakjait, így Szabolcsvármegye küldöttségét Kállay András főispán, városét: Benes László polgármester, a kir. törvényszékét Megyery Géza kuriai bíró elnök, a kir. pénzügyigazgatóságát Popp György p. ü. igazgató, a honvéd tisztikart Kozima honvéd őrnagy, a kir. adóhivatalét Bukna adótárnok, a főgymnásiumét Martiny József igazgató s a tanítótestületét Pazár István igazgató vezetése alatt stb. — Maga a beiktatás tekintettel az egyház magyar-tót jellegére, két nyelven folyt le. Reggel fél 9 órakor kezdetét vette a tót istentisztelet, melyen a „Nejsvetejsi“ és „Boze velky“ elénekzése s közbeeső rendes vasárnapi liturgia után Bartholomaeides József tb. főesperes lelkész lépett Thuróczy Pál és Chriastély Gyula s. lelkész kíséretében az oltárhoz s mondott Máté 11, 3 alapján szivből jövő szivre ható beszédet az előtte álló beiktatandóhoz, majd pedig jobbát nyújtva neki társául fogadta őt magyarhoni prot. egyházunk számban és erőben egyaránt kiváló e gyülekezetének lelki gon-

dozásában és vezetésében, mire egy vers elénekélése után az új lelkész lépett az oltár elé s megfelelő kollektá után ároni áldást mondott. — Majd rövid egyházi közgyűlés után fél 11-kor kezdődött a magyar istentisztelet, a mikor is a Dunántúli énekeskönyv 602 sz. énekének („Szent hivatalához adj erőt) elzengése után Thuróczy Pál főesperes-helyettes lépett Bartholomaeides János és Materny Lajos lelkészek kíséretében az oltár elé s hatalmas, nagyhatású beigtató beszéd kíséretében adta át az előtte álló új lelkésznek a templom kulcsait, a bibliát és a kelyhet, Isten áldását kívánva munkálkodásához. Majd ismét egy énekvers után a már beigtató új lelkész lépett a szószékre s elmondta V. Mózes 3,23—25 alapján gyönyörű székfoglaló beszédét a prot. lelkész fenkölt hivatásáról, rajzolva e hivatást eredete, czélja, gyakorlási módja szerint. A nagyszámu közönség az alapos tanulmányra valló, prot. önértéktől áthatott, költői szépségű nyelven kidolgozott s ritka szónoki erővel előadott beszédet, mely szakszerű volta mellett is még a nagy közönségnek is élvezetes tudott lenni: mindvégig feszült figyelemmel hallgatta s befejeztével seregesen tódult az új lelkész díszes lakására, hogy ott, testületileg és egyenkint, üdvözöljék s azon tiszteletükről s szeretetükről, melylyel iránta már eddig is mindnyájan viseltetek, továbbra is biztossák. — Délben a városi Koronaszállóban fényes bankett volt, mely kedélyes hangulatban, számos felköszöntővel fűszerezve, Benczy Gyula kitűnő zenéje mellett, a késő délutáni órákig tartotta együtt a díszes társaságot.

A tiszai ág. hitv. evang. egyházkerület eperjesi Collegiumának pártfogósága és tanári kara mély fájdalommal jelenti, hogy hazslini Hazslinszky Frigyes a Collegium érdemes volt igazgatója és félszázadig működött tanára, a Magyar Tud. Akadémia, több hazai és külföldi tudós társaság r. tagja folyó hó 18-án, munkás élete 78-ik évében elhunyt.

Tanári jubileum. Lélekemelő és megható szép ünnepély folyt le folyó hó 14-kén az iglói ev. főgymnasium dísztermében. Pákh Károly tanári működésének 40 éves jubileumát ünnepelték volt tanítványai. Ok voltak a tulajdonképeni ünneplők, hozzájuk csatlakozott az iglói ev. egyházközség, az ünnepelt tanártársai, jelenlegi tanítványai, a helybeli iskolák tantestületei és megyénk középiskoláinak küldöttei. Részt vett az ünnepélyen Pákh Károly volt magán tanítványa Wieland Arthur nagybírtokos is.

A helybeli ev. egyházközség, mint a tanintézetet fentartó hatóság, úgy az ünnepelt, mint a tulajdonképeni ünneplők, a volt tanítványok iránt való tekintetből úgy intézkedett az ünnepélyben való részvételét illetőleg, hogy ez a jubileum a

volt tanítványok ünnepélye legyen, s velők ünnepeljenek a többi résztvevők.

Délelőtt 11 és fél órakor ünnepélyes ülésre gyűlt össze az egyházközség presbyteriuma a főgymnasium nagytermében. Topscher György egyházfelügyelő a megjelentek üdvözlése után előadta a gyűlés egyedüli tárgyát, Pákh Károly 40 évi tanári működésének az egyházközség részéről való méltó megörökítését azon alkalomból, midőn volt tanítványai ünneplik ugyanez nap délutánján az érdemekben megszült tanárt. Előadta, hogy Stetka Gyula budapesti hírneves festő által elkészítette Pákh Károly arcképét, mely kiválóan sikerült kép íme itt van még lepel alatt a terem falán s a jelen ülés feladata ezen kép leleplezése az ünnepelt tanár jelenlétében. Kéri ezen intézkedésének s az ezzel járó költségeknek helybenhagyását. Miután a presbyterium lelkes éljenzéssel fejezte ki helyeslését az előadottakra, egy küldöttséget menesztett Pákh Károly tanárhoz, hogy őt a gyűlésben való megjelenésre kérje. A gyűlés termében a küldöttséggel nem sokára megjelenő tanárt ismétlődő lelkes éljenzéssel fogadta a presbyterium.

Ezután Topscher György egyházfelügyelő meleg érzelemtől áthatott hangon üdvözölte az ünnepeltet az egyházközség nevében, méltatta az egyház és iskolai körül 40 éven át szerzett érdemeit. Az egyházközség kifejezést kívánván adni hálás elismerésének, örök emlékül megfestette íme ez arcképet, melyről most levonja a leplet. Legyen e kép a hálás elismerés tanúsága a tanári lelkiismeretes működés iránt, szolgáljon e teremben buzdításul azoknak, a kik e tanintézetben ugyane téren működnek és működni fognak, az ünnepeltet pedig még sokáig tartsa meg a gondviselés a tanúgy, az egyház és haza javára!

A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után az ünnepelt meghatótan köszönte meg az iránta nyilvánult megtisztelést és elismerést.

A presbyterium köszönetét nyilvánította Stetka Gyula festőművésznek, a ki mint egykoron szintén az iglói főgymnasium növendéke a sokkal értékebb arcképet 300 forintért festette meg.

Déután 3 órakor volt a volt tanítványok ünnepélye, szintén a főgymnasium nagytermében. A terem teljesen megtelt. Megjelentek nagy számmal a volt tanítványok más megyékből is, az egyházközség tagjai közül számosan, a gymnasiumi tanári testület, a helybeli iskolák tantestületei, a lőcsei állami főreáliskola és a késmárki főgymnasium küldöttei s a helybeli főgymnasium tanulóifjúságából annyi a mennyinek hely jutott a teremben.

A megjelenteket Münich Aurél dr. országgyűlési képviselő, mint a volt tanítványok kezdeményező és rendező bizottságának elnöke üdvözölte s miután lelkes beszédben kifejtette az ösz-

szeljövetel célját, küldöttség menesztetett a volt tanítványok közül, felkérendő az ünnepeltet a megjelenésre.

Harsogo éjjenzés fogadta az ünnepelttel rövid idő muva visszaérkező küldöttséget.

Münnich Aurél dr. hosszabb, őszinte, hálás, meleg érzelemből fakadó beszédben üdvözölte a volt tanítványok nevében a most is forrón szeretett tanárt. Tudomására hozza, hogy szerető volt tanítványai a maguk körében 1000 forintot gyűjtöttek s ezen összeget, mint ösztöndíj-alapítványt Pákh Károly nevére adják át az iglói ev. egyháznak. Az alapítvány kamatai évenként ki fognak adatni egy szorgalmas s jó magaviseletű tanulónak vallásfelekezeti különbség nélkül.

Ezen alapítványon kívül egy diszalbumot, a volt tanítványok közül mintegy kétszáznak az arcképével adott át az ünnepeltnek, végül pedig átnyújtotta Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternek elismerő levelét.

Pákh Károly a mély meghatottság hangján válaszolt, beszédéből közöljük a következőket:

Mélyen tisztelt uraim!

Kedves tanítványaim!

Önöket részint az iglói főgymnásiumról való hálás megemlékezés, részint pedig a kegyes érzület volt tanáruk iránt gyűjtötte egybe, részint pedig azzal az önkéntes elhatározással jöttek ide, hogy 40 éves tanári jubileumom megünneplésével, részint pedig egy disz album átnyújtásával irántam táplált tiszteletüknek és kegyeletüknek így is különös kifejezést adjanak. Midőn a napilapokban az önök felhívását olvastam s az önök elhatározása folytán a közvélemény ítélőszéke elé kerültem, akkor kutatni kezdtem az okokat, melyek önöket ezen elhatározásra indították, vajjon csupán az én 40 éves tanári működésemmel köszönhetem e kitüntetés vagy volt-e az én oktatásomnak valami erkölcsi hatása is. Megtanulták-e azt tőlem az én tanítványaim, hogy a munkás élet nem teher; megtanulták-e azt, hogy társadalmi érintkezéseikben idővel mások iránt igazságosak legyenek, mert az igazságosság tartja össze a társadalmat; megtanulták-e azt, hogy mások iránt humanusok, jók legyenek, mert a jóság vezérli a szíveket; megtanulták-e, hogy mások megítélésében túlszigorúak ne legyenek, mert mindnyájan gyöngék vagyunk; volt-e az én tanításomnak olyan hatása, hogy az én tanítványaim idővel felvilágosult hazafias érzelmű emberek legyenek, de elfogultság nélkül; volt-e olyan hatása hogy hitbuzgók legyenek, de türelmetlenség nélkül; volt-e olyan hatása, hogy önálló gondolkodásuk legyenek, de önfejűség nélkül.

Midőn ma önök idejöttek, az a meggyőződés támad bennem, hogy az én tanári működésemet igen kedvezően ítélték meg, én pedig itt nyíltan bevallom, hogy az én tanári működésemet ezen el-

ismerése volt tanítványaim részéről rám nézve a legnagyobb és legbecsesebb kitüntetés, mert oly férfaktól jön, a kik már számot tesznek a társadalomban; olyanoktól, a kik a tudomány, egyház, a törvényhozás, a törvénykezés, a közigazgatás és a közélet minden terén áldásosan működnek; tekintélyes számmal vannak, úgy, hogy az igen tisztelt szónok úr bátran elmondhatta volna „Longus est post me ordo, idem petentium“ olyanoktól jön, a kik meg tudják ítélni, hogy az ő ifjúkori tanulókoruk mily hatás közt folyt le, olyanoktól, a kiknek nincs okuk, hogy nekem igénytelen protestáns tanárnak vajmi érdemeimért fizessenek.

Fogadják ennél fogva azon kiváló kitüntetésért, a melyben engem ma részesítettek, azon jó áldozatkészségért, a melylyel ezen intézet számára, a tanulók jutalmazására alapítványt tettek; fogadják mindazok, a kik itt jelen vannak; fogadják azok is a kik távol vannak és személyesen meg nem jelenhettek, sőt azok is, a kik már a föld alatt nyugosznak és fogadják végül mindazok hálás köszönetemet, a kik a mai napról oly szépen megemlékeztek. Ajánlom magamat szives jó emlékezetükbe.

A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után, a volt tanítványok rendező bizottságának elnöke Lorber Adolf iglói ügyvéd felolvasta az ösztöndíj alapítványlevelet, majd Wlassics miniszter elismerő levelét. Ezek után megkezdődött a tisztelgő küldöttségek sora. Szita István VIII. osztálybeli tanuló a gymnásium tanuló ifjúsága és a magyar önképzőkör diszelnökévé történt megválasztásáról szóló díszes kiviteli okmányt. Az önképzőkör több éven át volt egykori elnökének ezen alakban kívánván kifejezést adni hálás elismerésének. Ezután az iglói főgymnásiumi tanári testület élén Fischer Miklós igazgató, a helybeli ev. elemi- és polgári iskola tanítótestületével Dobó Adolf igazgató, a helybeli állami tanítóképző-intézet tanáraival Arányi Antal igazgató, a készmárki ev. főgymnásium részéről Szelényi tanárral Grósz Ernő, a helybeli községi polgári fiúiskola tanítótestületével Bacsányi József igazgató, a löcsei állami főreális iskola nevében Förster Rezső tanárral Kurovszky tanár üdvözölték az ünnepeltet, a ki mindannyi küldöttségnek meghatva mondott köszönetet az iránta nyilvánított szives figyelemért.

Délután 6 órakor a „Bányász“ szálló nagyszobájában 122 terítékű diszebéd volt, melyen kezdetül végig a leglelkesebb hangulat uralkodott.

Mily köztisztelt környezi Pákh Károly tanárt, bizonyítja az ország legkülönbözőbb részeiből hozzá érkezett üdvözlőtáviratok és levelek száma. 55 távirat érkezett és 12 levél. Wlassics miniszter, Beöthy Zsolt az országos középiskolai tanáregyesület nevében megleghangu levelekben, Zelenka Pál püspök, Csáky Zenó gróf főispán, a löcsei kir. kath. főgymnásium táviratban üdvözölték. A táviratok felolvastattak a diszlakomán.

Hogy a lelkiismeretes tanár működése művelt közönségünk részéről méltó elismerésben részesül, bizonyítja Pákh Károly ünneplése. Az ünnepeket pedig tartsa meg még sokáig a gondviselés a tanügy és a haza javára.

Jelentés.

A kitűzött határidőre következő pályaművek érkeztek:

1. Jelige nélkül: „Hozzád kívánkozik“ kezdetű fohász.
2. Jelige nélkül: „Küldd szent lelked“ kezdetű fohász.
3. Jelige nélkül: „A te szent nevedben“ kezdetű fohász.
4. Jelige nélkül: „Isten! ki teremtéd“ kezdetű fohász.
5. Óh szent hajlék
6. Röviden, velősen.
7. Zsoltár 19, 15.
8. Zelah.
9. Sursum corda.
10. Isten, ki a böles lángesze föl nem ér.
11. Add meg az úrnak áldozatodat.
12. Jelige nélkül: „Szenteld meg szívünk“ kezdetű fohász.
13. Zsoltár 84, 3.
14. Ora et labora.
15. Máté 6, 33.
16. „A mit ide hoztam.“
17. Mert valaki segítségül hívja az Úrnak nevét, megtartatik.

Orosházán, 1896. decz. 2.

VERES JÓZSEF.

KÜLFÖLD.

Vahl dán evang. prépost statisztikai kimutatása szerint a föld összes missioegyesületeinek bevétele 1894-ben 55,186.600 márka volt, (25 millio forint.)

A németországi „keresztény-socialisok“ és a lelkészek. Naumann lelkész a keresztény socialisok vezére Frankfurtban legutóbb „a ker.-socialisok mostani helyzetéről“ nagyszámú hallgatóság előtt, a mely leginkább lelkészekből, tanárokból és diákokból állott, egy óráig tartó értekezést olvasott fel, a melyet másfél óráig tartó eszmecsere követte. Egy elsázi lelkész a jelen voltak nagyrészé-

nek gondolkozását következőképen fejezte ki: „Mi a ker. socialis mozgalommal szemben rokonszenvvel viseltetünk, különösen mi fiatalabb lelkészek, a kik socialis gondolatokkal a pukkadásig el vagyunk telve (?), de mint józan természetűek, még aggodalmat táplálunk állást foglalni oly dolog mellett, mely a legerősebb forrásban van. Későbbben szívesen csatlakozunk ezen mozgalomhoz.“ Politikai tekintetben is sokan fejezték ki aggodalmukat a mozgalomban való tényleges részvétel tekintetében. Az értekezlet alkalmával napfényre került vélemény különbségek egyeztetése céljából Naumann ugyanaz nap este 1200 hallgató előtt felolvasást tartott „a családi élet enyészetről és újra építéséről“, a mely általános tetszéssel találkozott, a mennyiben oly eszméket hirdetett benne, a melyeknek megfogalmazása hasznos gyümölcsöket teremhet. Csodálatos, hogy az emberek annyiszor elfelejtik, hogy a socialis bajok orvoslása csak a ker. szeretet melegével lehetséges, pedig ezt már 2000 esztendővel ezelőtt hirdette az Üdvözítő s megvalósította a keresztyénség.

A vegyes házasságok tekintetében a szász tartományi főegyháztanács arra utasította az egyházi hatóságokat, hogy az egyház ezen sebhelyének gondozására nagy lelkiismeretességet fordítsanak. Sok lelkésznek nálunk is nagy gondot okoznak ezek, különösen a mai reversális világban a plébános urak türelmetlensége s lélek halászata mellett.

Az istentelenek. Berlinben, a mely hagyományos német hitbuzgóságáról nevezetes, november hó elején egyházellenes gyűlés tartatott, a mely „a vallástanításnak a növekedő ifjúságra való befolyásáról“ s „a vallásszabadság és az országos egyházból való kilépésről“ tárgyalt. Hasonló gyűlések már többször is tartattak s annak idején nagy feltűnést is okoztak, most azonban a hallgatóság csak csekély számban jelent meg s még kevesebb lett volna, ha arra Stöcker volt udvari lelkészt is meg nem hívják. Ez meg is jelent s a gyűlés előtt óriási derűtség és gúnykaczaj között a keresztyénség érdekében érvelt. Talán jobb lett volna, ha ilyen gyűlevész nép között Stöcker a keresztyénséget nem profanálja. Az istent tagadó Hoffmann bejelentette a gyűlésen, hogy a kilépés előmozdítására kiküldött bizottság közvetítésével 1147 személy lépett ki az országos egyházból, a mit a gyűlés nagy lelkesedéssel vett tudomásul. Ha azt hiszi Hoffmann úr, hogy ezzel már a német evang. egyházat megsemmisítette, nagyon téved.

Az árvák gondozása céljából utasította a német országos főegyháztanács a lelkészeket és egyházi hatóságokat, hogy az árvák ügyét karolják fel s igyekezzenek odahatni, hogy árvagyámoknak az egyházi előjárók vállalkozzanak. A lelkészek se

utasítsák vissza a gyámságot, ha az nekik felajánlatik s a gyámhatóság üléseiben is részt vegyenek. Nagyon helyes, hiszen az Üdvözítő mondotta, hogy a ki e kicsinyek közül egynek gondját felveszi az ő nevében, neki magának veszi fel gondját.

ÜZENETEK.

H. A. Köszönöm a figyelmet, de a szügyi templom felavatásáról még nem kaptam értesítést, ezt pedig csak annak keretében használhatnám fel. — **K. S.** Köszönöm! Második énekíró mikor jelentkezik? — **H. V.** Köszönöm. — **W. S.** Feleslegessé vált az érdekeltnek nyilatkozata által. — **Cz. L.** Megérkeztek, megjelennek. Közölhetem a karácsonyi alkalommal a fordításból tavaly beküldött mutatványt? — **M. P.** Elvekről, irányokról vitatkozni nagyon tanulságos és áldásos; de szavakról vitatkozni nagyon unalmas és háíátlan dolog. Egészen rövidre méltóztassék a választ fogni, s a dologról nyilatkozni, nem a nyilatkozat szavaival bibelődni, — akkor szívesen kiadom. A bejelentett cikkek inkább tanítói szaklapba valók. — **W. A.** Az ügyet nem tisztázza, egészen fölösleges. Az illetékesnek nyilatkozata azt már bevégezte. — **R. L.** Nagyon félreértette mind a cikk írójának, mind általában a lelkészeknek felfogását a tanítókról, azért nagyon igaztalanok föltevésai és következtetései. Nem adhatom ki. — **K. Gy.** köszönöm; a cikket pedig örömmel várom! — **F. L.** Mentül előbb! — **M. E.** A mostaniról már elkésett. Köszönöm.

A **szeghegyi** ág. h. ev. egyház a II.—III. elemi fiúosztályba

tanítót vagy tanítónőt

keres, kinek fizetése **400** frt és **50** frt lakpénz: **450** frt, havi előleges részletekben. Tannyelv: **német-magyar**. Az állás azonnal elfoglalandó.

Engisch Frigyes

92. 1—1

ev. lelkész.

Pályázat.

A **tót-pelsőczi** ág. hitv. ev. anyaegyháznál a **kántor-organistai** állás sürgősen be lévén tölendő, felkérem mindazokat, a kik azt elnyerni óhajtják: küldjék be kellően felszerelt folyamodványukat alólírotthoz ez évi **december 15-ig**.

Kötelessége: orgonakisérettel vezetni az éneket istenitisztelet, urvacora osztás és esketésnél; végezni a temetések kántori részét; tanítani az előírott sz. énekekre a helybeli állami iskola ev. választású növendékeit valamennyi osztályban s végezni egy egyházi jegyző összes teendőit.

Fizetése: Kézpénzben 412 frt. Rozs 14.60 hectolit. Búza 4.60 hectolit. Offertorium Karácsony, Husvét és Pünkösöd Irik ünnepén. Minden esketés és temetés után 50 krjával. Gyónópénz $\frac{1}{6}$ része, melyért a szükséges ostyát szolgáltatja. Szabadlakás a mellette fekvő kert használatával.

Kelt: Tót-Pelsőczön (Zólyom megye) 1896. évi november 22.

Kuzma Adolf

ev. lelkész.

89. 3—2.

P Á L Y Á Z A T

a bányai ág. h. ev. egyházkerületben megüritült püspöki iroda vezetésére.

Pályázhatnak theológiát végzett s fel-szentelt egyének, kik a magyar és tót nyelvben jártasak.

Az állás azonnal elfoglalható. Fizetése **1600** korona. Jelentkezők forduljanak alólírotthoz.

Pilis, 1896. nov. 23.

90 3—2

Sárkány Sámuel

püspök.

Keresek **magyar** és **tót** nyelvben jártas

segéd-lelkészt,

ki helyét azonnal elfoglalhatja. — Fizetése havonként 16 frt s teljes ellátás.

Poltár, 1896. decz. 1,

Alexy Lajos

91. 2 1:

ev. lelkész.